

заб'юць нявестку і 12-гадовага ўнука. І партызанскі сувязны павёў немцаў да шпіталю...

Аднак да шпіталю карнікі не дабраліся. Не вярнуўся дамоў і І. Філідовіч. Вясной 1943 года пад расталым снегам на ўскрайку Ліпічанскага балота было знойдзена зрашэчанае кулямі цела І.Філідовіча.

Партызанскі шпіталь дзейнічаў да ліпеня 1944 года амаль да прыходу Савецкай Арміі. Вылечаныя партызаны працягвалі змагацца супраць ненавісных захопнікаў, медперсанал усімі магчымымі сродкамі ратаваў ад смерці народных месціўцаў, набліжаючы Перамогу крок за крокам, дзень за днём.

І Перамога прыйшла, дзякуючы мільёнам загінуўшых, дзякуючы І. Філідовічу.

МАСТАЦКА-ВЫЯЎЛЕНЧЫЯ ФУНКЦЫІ ЭПІТЭТА Ў ВЕРШАХ ГЕНАДЗЯ БУРАЎКІНА ПРА КАХАННЕ

УА «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы»

Радковіч А.І., студэнтка 2 курса філалагічнага факультэта
кафедра беларускай філалогіі

Навуковы кіраўнік – старшы выкладчык, магістр філал. н. Тарасава С.М.

Літаратуразнаўцы, з розных ракурсаў разглядаючы творчасць Г.Бураўкіна, прызнанага беларускага паэта, перакладчыка, публіцыста і літаратурнага крытыка з пакалення “шасцідзясятнікаў”, нязменна зыходзяцца ў адным: у беларускай паэзіі XX ст. асобае месца належыць творам гэтага паэта, тонкага лірыка, удумлівага аналітыка, прызнанага майстра паэтычнага слова.

Водгукі пра майстэрства паэта аднолькава адносяцца як да яго грамадзянскай лірыкі, так і да той часткі творчасці, дзе адлюстраваны самыя разнастайныя нюансы душэўных перажыванняў, да яго інтымнай лірыкі. Вершы Г.Бураўкіна, прысвечаныя тэме кахання, неаднаразова высока ацэньваліся крытыкай. Так З.Драздовай дакладна адзначана, што “складанасць і глыбіня падтэксту, вялікая эмацыянальная напоўненасць, сцісласць і дакладнасць слова, мінімум сюжэтнага матэрыялу – важнейшыя рысы лепшых вершаў паэта пра каханне” [3, с.724].

Перадаць усю складаную гаму чалавечых пачуццяў паэту дапамагаюць яркія паэтычныя тропы. Праведзеныя назіранні за вершамі паэта, што склалі адну з самых адметных кніг яго апошніх гадоў “Чытаю тайнапіс вачэй” (2001), дазволілі вызначыць адметнасць выяўленчых магчымасцей эпітэту як аднаго з важных сродкаў стварэння вобразнасці.

У “Паэтычным слоўніку ” В.Рагойша адзначае, што “эпітэт - адзін з самых дзейсных і шырока распаўсюджаных паэтычных тропаў” [4, с.139]. Паводле В.Рагойшы, “эпітэт – від простага тропы, мастацкае акрэсленне

істотнай прыметы якога-небудзь прадмета ці з’явы... Арыгінальнасць мастакоў слова, перш за ўсё паэтаў, у многім вызначаецца самабытнасцю, непаўторнасцю эпітэтаў... Яны дапамагаюць лаканічна і вобразна ахаарактарызаваць з’яву, даць ёй ацэнку, канкрэтызаваць, вылучыць патрэбную рысу ці адзнаку” [4, с.137]. Згаданае паняцце пераклікаецца з азначэннямі, пададзенымі ў працах рускіх даследчыкаў І.Р.Гальперына, Л.І.Цімафеева і інш.

У артыкуле Бліновай І.С., Красаўскага Н.А. “Функцыі эпітэта ў мастацкім тэксце” ўказваецца, што “базіснымі функцыямі эпітэтаў з’яўляюцца мастацка-эстэтычная, экспрэсіўная, ацэначная, канкрэтызуючая” [1, с.79].

У вершах пра каханне Г.Бураўкіна эпітэт выконвае ўсе вышэйназваныя базісныя функцыі. Мастацка-эстэтычная функцыя эпітэта рэалізуецца пры выяўленні аўтарам акружаючай рэчаіснасці, той, што бачыць закаханы чалавек. У залежнасці ад таго, які стан душы лірычнага героя, такім бачыцца яму і навакольны свет. Ва ўзрушаным, рамантычна-акрыленым стане знаёмыя рэчы і з’явы паўстаюць у светлых і радасных абрысах: “*ціхім шэптам будзілі / Юных клёнаў лісты*”, “*ноч, / Што льецца залатымі кроплямі*”, “*вясны юначай радасную памяць, / Зачаравання невыказны чуд...*”, “*Плыве ў тумане вечар разамлелы. / І ў духаце чаромхавых завей / Шчыруе / Асмялелы, / Ахмялелы, / Бяссонны, / Утрапёны / Салавей*”. Але часам герой знаходзіцца ў стане распачы ці адчаю, перажывае страту або ростань, і адпаведна мяняецца яго адчуванне рэчаіснасці: “*стала ў садзе золка і будзённа*”, “*блукаю ў несканчонай маяце*”, “*раз’ятраныя, халастыя ветры / Гуляюць ад сяла і да сяла*”, “*пад вішнямі колкімі*”, “*азяблая ігрушына*”. Часта, калі пейзаж з’яўляецца адбіткам душэўнага стану героя, Г.Бураўкін ужывае эпітэты з абазначэннем пэўнага колеру ці яго адцення: “*сіняе Палессе*”, “*засвяціўся / Зялёны - / Весні колер надзей*”, “*сон мой сіні, / Салодкі верад*”, “*раскідвае сярэбраны гарох*” і інш. Заўважна, паэт часта выкарыстоўвае азначэнне “сіні”, якое па частотнасці значна пераважае над іншымі. Названы колер у вершах Г.Бураўкіна нясе ў сабе значэнне чысціні, нескранутасці. Але ўвогуле колеравая палітра эпітэтаў у вершах дастаткова багатая, у ёй дамінуюць яркія, кідкія фарбы. Гэта дапамагае перадаць аўтарскае ўяўленне пра акаляючы свет як пра з’яву зменлівую, пералівістую, разнастайную.

Пры рэалізацыі эмацыйна-экспрэсіўнай функцыі эпітэта як правіла выяўляецца душэўны стан лірычнага героя. Эпітэт служыць сродкам выяўлення глыбінных сэнсаў, якія фіксуюць унутраныя рухі душы персанажа і дазваляюць паэту перадаць у вобразнай форме эмацыйны стан чалавека. У вершах Г.Бураўкіна пра каханне яго лірычны герой перажывае сапраўдныя душэўныя буры. І гэта натуральна, бо стан закаханасці не церпіць аднастайнасці і пакою: “*заледзянелы жых / Расстання*”, “*сэрца гром-біццё*”, “*на гордай адзіноце*”, “*сваю даверлівасць начную, / Сваю няясную тугу*”, “*што глухая трывога спывае, / І пяшчота душу спавівае, І прыходзіць / Шчаслівы спакой*”, “*вясны юначай радасную памяць, / Зачаравання невыказны чуд...*” і інш. Закаханы герой, па сутнасці, не ведае стану пакою. Ён жыве пераходамі ад трывожна-журботнага стану да ўзрушана-радаснага. Так эпітэты далі

магчымасць паэту перадаць усю гаму пачуццяў закаханай асобы і стварыць сапраўды яркі псіхалагічны партрэт лірычнага героя.

У ацэначных эпітэтах пісьменнік, як правіла, імкнецца даць ацэнку падзеям і з'явам, якія ён назірае, асобам, якія яго асабліва кранаюць. Рэалізацыя ацэначнай функцыі эпітэта адбываецца пры апісанні знешнасці асобы ці яе характэрных адзнак. Такія эпітэты дапамагаюць выявіць уласна-аўтарскія адносіны да аб'екта ці суб'екта. У вершах Г.Бураўкіна праз ацэначныя эпітэты выяўляюцца адносіны да жаночага характа, падкрэсліваецца яго непаўторнасць: “вачэй бяздонныя азёры, / Крылатых броваў жураўлі”, “вунь насустрач ідзе / Сарамязліва- / Снегавая”, “да пляча майго прыхініся / Залатою сваёй галавой”, “Вечаровая, / Зачарованая, / Закалыханая / Мая” і інш. Так з дапамогай ацэначных эпітэтаў аўтар стварае адметны мастацкі вобраз жанчыны ці дзяўчыны, узвышаны і рамантычны. Усе вершы паэта – гэта гімн жаночаму характа і загадкавай прыцягальнасці.

У выніку можна зазначыць, што аўтар у роўнай ступені рэалізуе ў сваіх вершаваных творах усе вызначальныя функцыі эпітэта: мастацка-эстэтычную, экспрэсіўную, ацэначную. Менавіта эпітэт у вершах Г.Бураўкіна аказаўся прыдатным сродкам для стварэння вобразу лірычнага героя, перадачы яго душэўнага стану і самых розных пачуццяў: “бязмежнага здзіўлення перад цудам жаночага характа, радасці зямнога кахання, смутку, расчаравання, рэўнасці” [3, с.724].

ЛІТАРАТУРА:

1. Блинова, И. С., Функции эпитета в художественном тексте / И. С. Блинова, Н. А. Красавский // Филологические науки в России и за рубежом : материалы III междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, июль 2015 г.). –СПб., 2015. – С. 75–79.
2. Бураўкін, Г. Чытаю тайнапіс вачэй: вершы пра каханне / Г. Бураўкін. – Мінск, 2001. – 158 с.
3. Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя : у 4 т. / НАН Беларусі, Ін-т літаратуры імя Янкі Купалы. – Т.4, кн.1 : 1966–1985.– 2 выд. – Мінск, 2004. – 928 с.
4. Рагойша, В. П. Паэтычны слоўнік / В. П. Рагойша. – 3 выд., дапрац. і дапоўн. – Мінск, 2004. – 576 с.